

"Celebrating the Everyday" 19.–21.10. 2006 European Forum for Architectural Policies -konferenssi Helsingissä

Moni kollega luki lokakuun lopulla päivälehdessä, että Lordi Foster piti luennon Finlandia-talolla. Tiedotusvälineitä kiinnosti mm. matkustiko Lordi omalla lentokoneella. Mediaa ei kuitenkaan kiinnostanut se nimenomainen asia, mikä toi kiireisen maailmantähden Suomeen: eurooppalainen arkkitehtuuripolitiikka.

Taustalla arkkitehtuuripoliittinen ohjelma

Poliittisten ohjelmien teko nousi valtionhallinnon työvälineeksi 1980-luvulla. Tavoitteita ja strategioita kiteytettiin mitä erilaisimpiin, joko kertakäyttöisiin tai pysyviin poliittisiin ohjelmiin. Arkkitehtuuripoliittisen ohjelman (Apoli) valmistelu alkoi vuonna 1996, ja vuonna 1998 valtioneuvosto hyväksyi ohjelman nostaan samalla Suomen eurooppalaisen ympäristökulttuuripolitiikan eturiviin. Vastuu ohjelman seurannasta ja edistämisestä siirtyi vuonna 2002 opetusministeriön alaisuudessa toimivalle valtion rakennustaide-toimikunnalle ja sitä kautta vuodesta 2004 mm. allekirjoittaneille. (Huom. alkuvuodesta avataan uusi sivusto www.arkkitehtuuripolitiikka.fi)

ja kansainvälinen verkottuminen

Poliittisten ohjelmien seuranta ja laatu paranevat kansainvälisen vuorovaikutuksen tuloksena. Ohjelmien avulla voidaan myös vaikuttaa päätöksiin aina EU-komissioon asti. European Forum for Architectural Policies (EFAP) -yhteistyöverkosto perustettiin juuri näistä syistä Ranskan ja Suomen yhteisaloitteena vuonna 2000. Foorumin tärkeä toimintamuoto on asioiden puinti kaksi kertaa vuodessa kaksipäiväisessä konferenssissa, jonka kulloinkin EU-puheenjohtajamaa järjestää. Verkoston varsinaisen jäsenistön muodostavat edustajat jokaisen EU-maan kolmesta keskeisestä arkkitehtuuria edistävästä tahosta: valti-onhallinto, alan instituutit sekä arkkitehtijärjestöt. Tapahtumiin voidaan myös kutsua paikallisia vieraita.

Helsingin konferenssin tavoitteet

Euroopan arkkitehtuuripoliittisen foorumin koostuminen Helsinkiin oli iso haaste suomalaisille järjestäjille. Työlistalla oli merkittäviä linjapäätöksiä, kuten toiminnan ulottaminen kaikkiin EU:n jäsen- ja hakijamaihin, ensimmäisen strategia- ja työohjelman laatiminen, pysyvän taustaorganisaation perustaminen sekä foorumin jatkuvuuden turvaaminen EU-puheenjohtajuusvetoisena. Jäsenistön kiinnostuksen säilyttäminen edellyttää sisältöään korkeatasoisia foorumeita, aloitteellisuutta ja paikallisia näyttöjä kulloiseltakin puheenjohtajamaalta, yhteistyötä peräkkäisten puheenjohtajuuksien välillä sekä myös ajankohtaisia aloitteita ja kannanottoja EU:n suuntaan.

Tavoitteiden toteutuminen

- **Laajentunut yhteistyö ja uusi toimintaohjelma**

Helsingin foorumiin osallistui ennätysmäärä erimaiden edustajia, jotka yhteisesti hyväksyivät Suomen vetovastuulla valmistellun työohjelman. Kokouksessa sovittiin myös pysyvästä yhteistyöstä neljän seuraavan puheenjohtajamaan välillä. Kolmenkymmenen maan osallistujakirjoon kuului ilahduttavasti monia uusia EU:n jäseniä ja ehdokasmaita.

- **Pysyvä taustaorganisaatio**

Foorumin tukioorganisaatioksi perustettu virallinen yhdistys piti Helsingissä ensimmäisen yleiskokouksen ja valitsi ensimmäisen hallituksensa. Yhdistyksen päätehtävä on ylläpitää sihteeristöä ja hankkia toiminnalle rahoitusta. Foorumi itsessään säilyy jatkossakin epävirallisena verkostona, jonka puitteissa ministeriöiden, alan instituutioiden ja arkkitehtijärjestöjen edustajat voivat kohdata vapaamuotoisesti ja käydä avointa vuoropuhelua.

- **Julkilausuma**

EU:n virallisen tervehdyksen konferenssiin toi komission kulttuuri- ja viestintäyksikön johtaja

Vladimir Sucha. Hän kertoi EU:ssa valmisteltavan ensimmäistä virallista tiedonantoa, joka linjaa unionin tulevia painopistealueita kulttuurin osalta. Sucha toivoi foorumilta ja sen jäseniltä näkyvää aktiivisuutta, jotta arkkitehtuuri pääsisi esiin uudessa EU-asiakirjassa. Arvovaltainen vetoisuus antoi aivan erityistä merkitystä konferenssin julkilausumalle. (luettavissa au:n sivulla 14)

- **Kunnianhimoinen ohjelmaprofiili**

Foorumin ohjelma rakentui kansainvälisten esiintyjien ja temaattisten keskustelupaneelien vuorottelulle. Tavoitteena oli saada vaikutusvaltainen yleisö vakuuttuneeksi arkkitehtuurin yhteiskunnallisesta merkityksestä. Avausluennon pitänyt englantilainen huippuarkkitehti Norman Foster onnistui tässä jopa yli odotustemme. Hän osoitti huolellisesti valikoiduilla esimerkeillään vastaansanomattomasti, kuinka kokonaisvaltaista ja laaja-alaista on vastuullinen, älykäs suunnittelu ja miten muodonanto, design, edustaa suunnittelijan työssä vain "jäävuoren huippua". Salissa istuneet arkkitehdit olivat häntä kuunnelleensa vilpittömän ylpeitä ammatistaan.

Luentoja seurannut eduskunnan puhemies Paavo Lipposen ja Lordi Fosterin keskustelu liikkui suomalaisen arkkitehtuurin helmistä infrastruktuurin keskeiseen merkitykseen yhdyskuntien kestäväälle kehittämiselle. Lordi Foster oli tapahtuman vieraina puhemiehen erityistoivomuksesta ja vastaanotti tilaisuudessa eduskunnan 100-vuotisjuhlamitalin.

Arkkitehtuurikriittikona ja kirjoittajana tun-

nettu Lontoon Design-museon uusi johtaja Deyan Sudjic puolestaan punoi kuulijoille älyllisesti ja moraalisesti haastavan arkkitehtuurin maisemakudoksen, jossa ylistys ja iva, oikea ja väärä, kuviteltu ja tosi erottuivat vain hiuksenhienosti toisistaan.

Arkkitehtuuriin liittyvän tutkimuksen roolia valotettiin luento- ja keskusteluosiossa, johon oli kutsuttu suunnittelijoita viidestä Euroopan maasta. Vaikeasti lähestyttävä aihe haluttiin kytkeä tapausesimerkkien kautta osaksi arkkitehtuuripolitiikkaan. Esitellyt tapaukset osoittivat, että tilanteen parantamiseksi tarvitaan sekä arkkitehtien omaa aloitteellisuutta että tilaa arkkitehtuurille rahoitusjärjestelmissä.

Viimeisessä paneelissa katse käännettiin tulevaisuuteen. Professori Jeffrey Sellers (USA) eritelti paikallisuuden merkitystä globalisoituvassa Euroopassa, professori Julian Wékel (Saksa) kuvaili eurooppalaisen kaupunkisuunnittelun muutuneita haasteita ja arkkitehtuuritutkijat Virossa ja Italiasta pohtivat arkkitehtuurin roolia tämän päivän Itä-Euroopassa. Esitykset vahvistivat kuuntelijoiden käsitystä paikallisten poliittisten ohjelmien hyödyllisyydestä päättäjien, toimijoiden ja kansalaisten yhteisenä työvälineenä, jonka kautta tieto kulkee aidosti kahteen suuntaan.

- **Isäntämään profiloituminen**

Suomella oli esiteltävänä muulle Euroopalle merkittävä rakennetun ympäristön laatuun vaikuttava toimintamalli: vapaaehtoiset arkkitehtuuripoliittiset paikallishjelmat. Niitä on tehty

tai työn alla lähes pariinkymmeneen kuntaan, joiden joukossa viisi maan suurinta kaupunkia. (vrt. Rakennettu Ympäristö 3/2006). Helsingin viimeistelyvaiheessa olevan ohjelman esitteli apulaiskaupunginjohtaja **Pekka Korpinen**.

Ensimmäisen päivän paneelissa puitiin myös rakennuttajien roolia arkkitehtuurin laadun vaalijana. Siinä järjestäjillä oli ilo esitellä kaksi uraauurtavaa tekeillä olevaa kiinteistöalan **arkkitehtuuripoliittista yritysohjelmaa**. Osion ulkomaiseksi vieraaksi oli kutsuttu Hollannin valtionarkkitehti **Mels Crouwel**.

Osallistujat saivat tuntumaa suomalaisen arkkitehtuuriin sekä luentojen että opastettujen bussierosten välityksellä. Itäinen retki keskittyi uusiin merellisiin asuinalueisiin julkisine rakennuksineen, läntisellä nähtiin sekä klassikoita että uusinta uutta. Kuvaa täydensivät kaksi merkittävää juhlanäytelyä: "130 vuotta suomalaisia arkkitehtuurikilpailuja" ja "Eero Saarinen: Huominen hahmottuu".

Kiitokset

Konferenssin onnistumiselle ratkaisevinta on ollut opetusministeriön pitkäjänteinen tuki arkkitehtuurin yhteiskunnallista merkitystä edistävälle poliittiselle työlle. Erityiskiitokset kuuluvat myös taiteen keskustoimikunnalle ja SAFAlle sekä kaikille niille yhteistyötahoille, jotka tukivat tapahtuman valmistelua henkisesti ja taloudellisesti. Erittäin merkittävän panoksen antoivat ne kunnat ja alueet, jotka kunnianhimoisesti laativat itselleen arkkitehtuuripoliittisia ohjelmia.

Valmisteluprosessissa keskeisiä henkilöitä olivat mm. Rauno Anttila, Veikko Kunnas, Matti Rautiola, Aila Korpivaara ja Erkki Aho. Sisällön kehittämisessä tukenamme olivat myös Severi Blomstedt, Trevor Harris, Asko Takala, Alekski Neuvonen, Gunnel Adlercreutz, Kaarin Taipale, Henu Kjisik ja Maire Mattinen. Käytännön asioissa tukea saatiin lukuisilta hallinnon edustajilta sekä osaavilta, talokohengessä mukana olleilta kollegoilta.

Anna Brunow **Tiina Valpola**

Kuvat: Tuula Palaste, Sergejs Nikiforovs, Pia Seiroos, Kimmo Liimatainen

PS. Tapahtumasta jäivät mieleen myös tauot ja vastaanotot keskusteluineen ja maukkaine tarjoiluineen, mutta kaikkein koskettavin monille meistä oli varmaan kuorolauluteos, jonka meille oli säveltänyt Heikki Valpola ja sanoittanut Vitruvius, Paavo Lipponen ja Suomen eduskunta. Siitä aivan erityiset kiitokset ammattikuntamme puolesta! A.B.